Socialstyrelsen

2026-10-14 Dnr: 8.9-29745/2026
8.9-31164/2026
8.9-31783/2026

Kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården
Enheten för högspecialiserad vård
nhv@socialstyrelsen.se

Region Skåne,
katarina.bexelius@skane.se
Region Stockholm,
anders.ahlsson@regionstockholm.se
Region Uppsala,
daniel.nowinski@akademiska.se

Beslut om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård; viss vård vid endokrin oftalmopati

Beslut

Nämnden för nationell högspecialiserad vård (nämnden) bifaller Region Skånes (8.9-29745/2026) och Region Stockholms (8.9-31164/2026) ansökningar om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet viss vård vid endokrin oftalmopati. För tillståndet gäller de villkor som framgår av bilaga 1.

Tillstånden gäller tills vidare.

Detta beslut träder i kraft den 1 september 2027. Aktuell verksamhet ska påbörjas senast detta datum.

Nämnden avslår Region Uppsalas (8.9-31783/2026) ansökan om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet viss vård vid endokrin oftalmopati

Ärendet

Region Skåne (8.9-29745/2026), Region Stockholm (8.9-31164/2026) och Region Uppsala (8.9-31783/2026) har inkommit med ansökningar om tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet viss vård vid endokrin oftalmopati samt bifogat verksamhetsbeskrivningar som redovisar verksamheternas förutsättningar att uppfylla de generella villkoren enligt Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård och de särskilda villkoren för tillståndet.

Region Skåne har angett att vården ska bedrivas vid Skånes universitetssjukhus.

Region Stockholm har angett att vården ska bedrivas vid S:t Eriks Ögonsjukhus.

Region Uppsala har angett att vården ska bedrivas vid Akademiska sjukhuset.

Socialstyrelsen har hämtat in ett yttrande från en särskild beredningsgrupp angående vilka regioner som ska beviljas aktuellt tillstånd. Beredningsgruppen består av två representanter från varje samverkansregion. Av beredningsgruppens yttrande framgår i huvudsak följande.

Beredningsgruppen bedömer utifrån ansökningshandlingarna att Region Skåne, Region Stockholm och Region Uppsala har förutsättningar att uppfylla de generella villkoren som framgår av 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård. Vidare bedömer beredningsgruppen att samtliga regioner även har förutsättningar att uppfylla sakkunniggruppens förslag till särskilda villkor för aktuellt tillstånd. Beredningsgruppen har inga kommentarer på de särskilda villkoren och föreslår att nämnden beslutar om dessa.

Beredningsgruppen finner dock, vid en samlad bedömning, att Region Skåne och Region Stockholm har bäst förutsättningar att bedriva och utveckla aktuell vård i framtiden. Beredningsgruppen föreslår att nämnden beviljar Region Stockholm och Region Skåne tillstånd att bedriva aktuell vård. Beredningsgruppen föreslår därför att nämnden avslår Region Uppsalas ansökan.

Skälen för beslutet

Rättslig reglering

Enligt 7 kap. 5 a § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) krävs det tillstånd för att få bedriva nationell högspecialiserad vård. Den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan från en region besluta om ett sådant tillstånd. Tillståndet ska gälla tills vidare och vara förenat med villkor. Ett tillstånd får återkallas om villkoren för det inte längre är uppfyllda, om förutsättningarna för tillståndet har ändrats eller om tillståndshavaren begär det. Beslutet får inte överklagas.

Enligt 2 kap. 2 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) beslutar Socialstyrelsen efter ansökan från en region om tillstånd och villkor för att bedriva nationell högspecialiserad vård. Myndigheten beslutar också om återkallelse av ett sådant tillstånd.

Enligt 19 § förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen finns inom myndigheten ett särskilt beslutsorgan som benämns Nämnden för nationell högspecialiserad vård. Beslutsorganet ska fatta beslut om tillstånd

och villkor för att bedriva nationell högspecialiserad vård samt om återkallelse av ett sådant tillstånd enligt 7 kap. 5 a § hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård ska verksamheten uppfylla vissa generella villkor avseende bland annat samverkan, riskanalys och kontinuitetsplan, uppföljning och utvärdering samt forskning och utveckling.

I förarbetena till hälso- och sjukvårdslagen framhålls att nämndens beslut ska baseras på en bedömning av i viken mån en enhet uppfyller de krav som gäller för det aktuella tillståndet. Patientens bästa ska vara utgångspunkten vid beslutet (prop. 2017/18:40 s. 50 ff.).

Nämndens bedömning

Nämnden bedömer att de verksamheter som Region Skåne, Region Stockholm och Region Uppsala ansvarar för, har förutsättningar att uppfylla de generella villkoren som framgår av 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård samt de särskilda villkoren som gäller för aktuellt tillstånd. Nämnden konstaterar att den särskilda beredningsgruppen finner att Region Skåne och Region Stockholm har bäst förutsättningar att bedriva och utveckla aktuell vård i framtiden. Vidare konstaterar nämnden att den särskilda beredningsgruppen föreslår att Region Skåne och Region Stockholm beviljas tillstånd att bedriva aktuell vård samt att Region Uppsalas ansökan avslås.

Vid en sammantagen bedömning finner nämnden att Region Skåne och Region Stockholm bör beviljas och att Region Uppsala inte bör beviljas aktuellt tillstånd att bedriva nationell högspecialiserad vård inom vårdområdet viss vård vid endokrin oftalmopati. Vid denna bedömning har nämnden, utöver patientens bästa, särskilt beaktat att de regioner som föreslås tilldelas tillstånd har bäst förutsättningar att bedriva och utveckla denna vård i framtiden.

Nämnden beslutar att

Region Skånes och Region Stockholms ansökningar ska bifallas.

Region Uppsalas ansökan ska avslås.

Detta beslut får inte överklagas.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Pär Ödman, ordförande, och de övriga ledamöterna Gilbert Tribo, samverkansregion Lund/Malmö, Marie Morell, samverkansregion Linköping, Janette Olsson, samverkansregion Göteborg, Robert Johansson, samverkansregion Stockholm, Emilie Orring, samverkansregion Uppsala/Örebro, Anna-Lena Danielsson, samverkansregion Umeå. Utredaren Anna Lord har varit föredragande.

Pär Ödman

Anna Lord

Bilaga 1

Generella villkor

Region Skåne och Region Stockholm ansvarar för att verksamheterna vid Skånes universitetssjukhus och S:t Eriks Ögonsjukhus uppfyller de generella villkoren som framgår av 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:48) om nationell högspecialiserad vård.

Särskilda villkor

Region Skåne och Region Stockholm ansvarar för att verksamheterna vid Skånes universitetssjukhus och S:t Eriks Ögonsjukhus uppfyller de särskilda villkoren för aktuellt tillstånd som framgår nedan.

Kritisk personalkompetens

Samtliga specialister/professioner i det multidisciplinära teamet ska ha specifik erfarenhet/kunskap/kompetens inom det definierade området:

- Kirurg med stor erfarenhet av orbital kirurgi (orbital dekompression)
- Ögonläkare med stor erfarenhet av avancerad endokrin oftalmopati
- Anestesiolog
- Operationssjuksköterska
- Operationsteam
- Administratörsfunktion

Andra kompetenser eller förutsättningar för att vården inom det definierade området ska kunna bedrivas

- Vårdavdelning
- Endokrinologer med stor erfarenhet inom avancerad tyreoideasjukdom
- Barnendokrinolog med erfarenhet av tyreoideasjukdom

Övriga villkor

- NHVe ska bidra till att forskning inom det aktuella sjukdomsområdet bedrivs
- NHVe ska verka för strukturerad uppföljning av vårdområdet, t.ex. genom kvalitetsregister
- NHVe ska ansvara för överrapportering till remitterande enheter och upprätta individuella vårdplaner
- NHVe ska följa upp patientrapporterade mått
- NHVe ska bidra till uppdatering av befintligt vårdprogram